

ZAPISNIK

sa 58. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održane 10. juna 2020. godine

Sjednica je počela u 14 sati i 30 minuta.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, dr Nedžad Drešević, dr Budimir Aleksić i dr Ljiljana Đurašković.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Sreten Radonjić, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Ivan Medojević, direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Sabahudin Delić, pomoćnik direktora Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Biljana Božić, rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama i glavni kontrolor u Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Aleksandar Jovićević, generalni sekretar Skupštine Crne Gore, Dražen Malović, rukovodilac Službe kadrovskih i opštih poslova Skupštine Crne Gore i Mirko Mijanović, šef Biroa za upravljanje ljudskim resursima u Skupštini Crne Gore.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, prisustvovali: Zora Čizmović, načelnica Odjeljenja za zaštitu podataka u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Goran Durutović, načelnik Odsjeka za edukacije, istraživanja, kampanje i analitiku u Agenciji za sprječavanje korupcije, Marko Škerović, samostalni savjetnik u Odsjeku za integritet, lobiranje, praćenje propisa i davanje mišljenja na propise iz oblasti antikorupcije u Agenciji za sprječavanje korupcije, Anjet Lanting, savjetnica UN za ljudska prava i Danilo Papović, pravni savjetnik u NVO „Građanska alijansa“.

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

DNEVNI RED:

Usvajanje Zapisnika sa:

- Prve zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za bezbjednost i odbranu, održane 6. marta 2020. godine,
- 57. sjednice Odbora, održane 27. maja 2020. godine -

- 1. IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2019. GODINU;**
- 2. IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA ZA 2019. GODINU;**
- 3. PREDLOG GODIŠNJEG PLANA OBUKA POSLANIKA PO PITANJU POŠTOVANJA I PRIMJENE ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA ZA 2020. GODINU;**

4. INFORMACIJE O AKTIVNOSTIMA PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U MARTU 2020. GODINE:

- (1) Informacija o Posjeti Odbora za ljudska prava i slobode Upravi za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetničkom zatvoru i Odjeljenju za žene, održanoj 2. marta 2020. godine;
- (2) Informacija sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa Delegacijom Ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA), održanog u Podgorici 5. marta 2020. godine;

5. TEKUĆA PITANJA.

Zapisnici sa Prve zajedničke sjednice Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za bezbjednost i odbranu, održane 6. marta 2020. godine i 57. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 27. maja 2020. godine usvojeni su jednoglasno, bez primjedbi.

PRVA TAČKA- IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2019. GODINU

Uvodno obrazloženje Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu dali su: predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Sreten Radonjić, pomoćnik direktora Agencije Sabahudin Delić i rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama i glavni kontrolor u Agenciji Biljana Božić.

Predsjednik Savjeta Agencije Sreten Radonjić je predstavio ključne rezultate rada i prioritete u narednom periodu. Saopštio je da Agenciji nedostaju kadrovski kapaciteti, što je i ocjena Evropske komisije u Izvještajima o Crnoj Gori za 2018. i 2019. godinu i isto se mora prioritetno rješavati. Od 47 izvršilaca utvrđenih aktom o sistematizaciji, popunjeno je 28. Drugi prioritet je učešće u radnim grupama zaduženim za izmjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama i donošenje novog zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kako bi Crna Gora prihvatila i primijenila najviše standarde, prvenstveno one iz Opšte uredbe o zaštiti ličnih podataka (GDPR). Programom rada Vlade Crne Gore planirano je utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama u I kvartalu, a Predloga zakona o zaštiti podataka o ličnosti u III kvartalu 2020. Agencija je uputila konkretne predloge za koje vjeruju da će biti uvaženi s obzirom da su prihvatljivi za rukovodioce radnih grupa za pripremu ovih predloga zakona.

Zloupotrebi prava na slobodan pristup informacijama treba posvetiti posebnu pažnju. Samo jedno fizičko lice i jedna nevladina organizacija podnijeli su čak 87% zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Njima se ne traži informacija, već se nastoji ostvariti finansijska dobit, jer organi, službe i institucije ne uspijevaju da odgovore na podnešene zahtjeve u zakonom utvrđenom roku od 15 dana. Logično bi bilo da se najveći broj zahtjeva podnosi državnim organima, službama Vlade, Skupštini i drugim institucijama, a prošle godine najveći broj zahtjeva podnešen je Osnovnoj školi iz Tivta i to od jednog fizičkog lica koje je osnovalo nevladinu organizaciju. Postoji problem jer određena vijeća Upravnog suda u istim situacijama to karakterišu kao zloupotrebu, a druga vijeća ih ne smatraju zloupotrebom prava. Radonjić smatra da treba omogućiti pristup informacijama, ali ne dozvoljavati zloupotrebu prava. Savjet je tokom ove godine održao 33 sjednice i riješio preko hiljadu predmeta iz prethodnog perioda, a zasijedaju svakodnevno ili svaki drugi dan kako bi riješili sve neriješene

predmete. Bilo bi bolje da više zahtjeva podnose građani, privredni subjekti, političke partije, nego što je od 5.900 zahtjeva čak 5.400 od jedne nevladine organizacije i jednog fizičkog lica, što utiče i na stvaranje pogrešne slike kod Evropske komisije. Radonjić je naglasio da su izvršili redovne nadzore, kontrole Vlade i ministarstava u odnosu na obavezu objavljivanja informacija iz njihove nadležnosti i utvrdili da su u veoma visokom procentu, sa čak 94,4 % ispunili obaveze objavljivanja informacija, kao malo koja država u svijetu.

Pomoćnik direktora Agencije Sabahudin Delić je saopštio da je Izvještaj metodološki urađen na isti način kao i prethodnih godina što omogućava analizu, komparaciju podataka i lakše praćenje stanja u ovim oblastima. Po prvi put u Izvještaju je dat predlog mjera čijom realizacijom bi se doprinijelo rješavanju uočenih problema i stvaranju mogućnosti da građani na bolji i transparentniji način ostvaruju svoja prava na slobodan pristup informacijama i zaštitu ličnih podataka. Agencija pokušava unaprijediti svoj rad i preduzima brojne aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Učestvuju i organizatori su brojnih okruglih stolova, radionica i seminara za različite ciljne grupe širom Crne Gore. Unaprijedili su web sajt i informacioni sistem, posebno s aspekta bezbjednosti. Za pohvalu je saradnja koju ostvaruju sa državnim institucijama, nevladinim organizacijama i Tužilaštvom sa kojim imaju potpisan Memorandum o saradnji. Takođe, imaju dobru saradnju sa Evropskim odborom za zaštitu podataka u kojem imaju status posmatrača, kao i sa Savjetodavnim komitetom Konvencije za zaštitu pojedinaca u vezi sa automatskom obradom podataka i Inicijativom 2017. Aktivno učestvuju u radu pregovaračkih grupa za poglavlja 10 i 23. Tokom 2019. u oblasti zaštite ličnih podataka realizovali su 118 nadzora (osam redovnih, 80 vanrednih i 30 provjera postupanja). U skladu sa zakonskom obavezom, Agencija vodi registar evidencija o zbirkama ličnih podataka i 31. decembra 2019. u registru je bilo evidentirano 1.985 evidencija zbirki ličnih podataka i 665 rukovalaca. Primijetan je porast obraćanja građana koji Agenciju prepoznaju kao instituciju u kojoj na adekvatan i brz način mogu zaštititi svoja prava. Svijest građana u ovoj oblasti se poboljšava i dostiže više nivoe od onih koji su postojali prethodnih godina. Kada uoče da je građanima ili nevladinim organizacijama nejasna određena zakonska norma iz njihove nadležnosti, Savjet Agencije svojim stavovima približava i pojašnjava te norme i isto javno prezentuje.

Rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama i glavni kontrolor u Agenciji Biljana Božić je upozнала sa problemima sa kojima se u Agenciji suočavaju od početka primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama čiji smisao je transparentnost rada prvostepenih organa, zbog čega oni žele da Zakon o slobodnom pristupu informacijama “vrate građanima i nevladinom sektoru” u skladu sa njegovom svrhom i smislom. Svake kalendarske godine, od 2013. do 2019. godine, imali su povećanje broja izjavljenih žalbi. Tokom 2019. Agencija je primila 3.518 predmeta. Božić je posebno skrenula pažnju na aktivnosti novoformirane nevladine organizacije koja je tokom 2019. izjavila 1.506 žalbi, što je za Agenciju bilo alarmantno, jer je osnivač, odnosno predsjednik te NVO fizičko lice koje je od 2013. koristilo mogućnost i građansko pravo obraćanja prvostepenim organima u cilju traženja informacija o svim pitanjima koja su u posjedu tog organa. Epilog takvog postupanja je evidentan, jer je putem nevladine organizacije tokom 2019. izjavljeno 205 žalbi prema OŠ “Ivan Goran Kovačić”, 208 žalbi prema OŠ “Drago Milović”, 639 žalbi prema SŠ “Mladost”, a Ministarstvu prosvjete ukupno su izjavili 454 žalbe. Smisao i suština zahtjeva nije potreba da se dođe do tražene informacije, nego da se kroz mehanizam korišćenja mogućnosti angažovanja punomoćnika u postupcima koji su inicirani nakon isteka rokova ostvare određeni sudski troškovi, za šta imaju dokaze. U prvom kvartalu 2019. godine ukupan iznos troškova utvrđenih presudama Upravnog suda iznosio je 56.143 eura, u drugom kvartalu 26.894 eura, a u četvrtom kvartalu prošle godine 18.901 euro. Kroz presude Upravnog suda koje su dostupne na sajtu Suda jasno se zaključuje da se koristi mehanizam angažovanja advokata, a u skladu sa advokatskim tarifnikom za postupke koji su inicirani zbog ćutanja

administracije minimalni iznos koji se može ostvariti je 462 eura, a ukoliko je u pitanju poništaj rješenja iznos tih sredstava se kreće od 700 do 1000 eura u predmetu. Ukazala je na namjeru, kao članica Radne grupe za izmjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama, da se njegovim izmjenama prepozna institut zloupotrebe prava. Pojasnila je da u Hrvatskoj i Sloveniji imaju prepoznate institute zloupotrebe prava što je pravni standard, jer su se prethodno suočavali sa istim pravnim problemima. Naglasila je da je pravo na slobodan pristup informacijama zagarantovano Ustavom CG, a ograničenja pristupa informacijama isključivo su propisana članom 14 Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Članom 15 Zakona o upravnom postupku prepoznata je zabrana zloupotrebe procesnih ovlaštenja. U okviru Twinning light projekta, finansiranog od strane Evropske unije u cilju jačanja kapaciteta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, koji su sproveli eksperti iz Ureda Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske, informisani su da oni imaju jasne smjernice, kako u pogledu procjene objektivnih tako i subjektivnih elemenata da li se u nekom predmetu radi o zloupotrebi prava.

Brojke sa kojima Agencija želi da upozna javnost su alarmantne, jer broj od 3.518 žalbi je zabrinjavajući. U skladu sa postojećim administrativnim kapacitetima u Agenciji je nemoguće ispoštovati rok od 15 dana zbog čega su predložili da se izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama propiše produženje roka. Agencija se zalaže da postupak ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama bude u potpunosti "free", odnosno oslobođen troškova, s obzirom da su Zakonom o administrativnim taksama sve NVO oslobođene plaćanja troškova, a jedino su fizička lica u obavezi da plate 4 eura po izjavljenoj žalbi. Kad je u pitanju upravni postupak koji se sprovodi u prvostepenom i drugostepenom dijelu, u skladu sa praksom Upravnog i Vrhovnog suda, stranke čak i ukoliko angažuju advokata neće moći ostvariti pravo na troškove postupka, jer je jedinstvena praksa ukazala da su u pitanju postupci gdje se po odluci Savjeta predmet vraća na ponovni postupak i zato što je u pitanju jednostranački, a ne višestranački postupak. Međutim, problem su troškovi koji nastaju kao rezultat iniciranja upravnih sporova pred Upravnim sudom.

Tokom 2018. protiv Agencije je izjavljeno 2.915 tužbi što je zabrinjavajuće, tokom 2019. godine 1.555, a do sada u 2020. godini izjavljena je 321 tužba. Zaprimanje same tužbe kod Agencije je inicijacija pokretanja postupka i nastoje da u što kraćem roku donesu odluku i razduže spise predmeta. Stranke insistiraju na naknadi troškova postupka u upravnom sporu. Predlog Agencije je da se, iz navedenih razloga, na svim nivoima počev od prvostepenih i drugostepenog organa do Upravnog i Vrhovnog suda zauzme jedinstven stav da nema troškova postupka i da se naplaćuju samo troškovi koji se odnose na kopiranje i dostavljanje informacije u iznosu od 0,05 eura po stranici.

U raspravi su učestvovali: pravni savjetnik u NVO „Građanska alijansa“ Danilo Papović, poslanici mr Branka Tanasijević, dr Suad Numanović, Mirsad Murić, dr Halil Duković i načelnica Odjeljenja za zaštitu podataka o ličnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova Zora Čizmović.

Pravni savjetnik u NVO "Građanska alijansa" Danilo Papović je informisao da su podnijeli inicijativu Ustavnom sudu za ocjenu ustavnosti i zakonitosti Odluke Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti o objavljivanju imena lica kojima su izdata rješenja o obavezi samoizolacije od 14 dana. Podsjetio je da je dan prije objavljivanja spiska lica koja su u samoizolaciji Savjet Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama izdao saopštenje u kojem naglašava važnost povjerljivosti zdravstvenih podataka. Smatra da u narednom periodu treba očekivati povećanje broja pritužbi građana koji su pretrpjeli štetu zbog navedene objave podataka.

Poslanica mr Branka Tanasijević smatra da su preduzete aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu ličnih podataka i prava na slobodan pristup informacijama veoma značajne, ocjenjujući da je to pravi put da informacije dođu do građana. Takođe, Agencija ima

različite ciljne grupe prema kojima usmjerava svoje aktivnosti, što je dovelo i do porasta svijesti građana o njihovom pravu na slobodan pristup informacijama, ali i povjerenju građana u Agenciju za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Očekivanje da se u roku od 15 dana pošalje odgovor na 3.518 žalbi koliko ih je Agencija imala u radu u 2019. godini je nerealno, tako da je njihov predlog za izmjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama kojim se zahtijeva produženje roka za odlučivanje po žalbi logičan.

Poslanik dr Suad Numanović je uputio pohvale za urađeni Izvještaj koji omogućava poređenje stanja u ovim dvijema važnim oblastima. Izrazio je zadovoljstvo zbog efikasnosti rada Agencije koja postiže respektabilne rezultate uprkos značajnom nedostatku kadra. Smatra da u skorijem periodu treba kadrovski ojačati Agenciju i preduzeti dalje aktivnosti na edukaciji zaposlenih. Njenim kadrovskim jačanjem mogao bi se povećati i broj nadzora, posebno redovnih nadzora koji se realizuju u skladu sa godišnjim planom rada Agencije. Ocijenio je da je godinama prisutan problem „ćutanja administracije“ tako da se moraju preduzimati aktivnosti na rješavanju ovih problema kako bi se doprinijelo većoj efikasnosti i odgovornosti administracije. Nije siguran da bi se problemi Agencije riješili produženjem zakonskog roka od 15 dana za davanje odgovora na žalbe upućene Agenciji, već rješenje treba tražiti i u dodatnom kadrovskom jačanju i edukaciji zaposlenih. Takođe, treba nastaviti sa aktivnostima na promociji nadležnosti Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Poslanik Mirsad Murić je saglasan sa ocjenama koje se tiču kvaliteta Izvještaja. Uputio je pohvale na račun rada Agencije koja postiže dobre rezultate. Upitao je da li sada Agencija ima mogućnost da sankcioniše zloupotrebe od strane pojedinaca koji podnose zahtjeve za slobodan pristup informacijama.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je podsjetio da se u svim Izvještajima Evropske komisije ukazuje da svijest građana u ovim oblastima nije na zadovoljavajućem nivou, zbog čega ohrabruje i raduje ocjena da je došlo da unapređenja svijesti građana o njihovim pravima na slobodan pristup informacijama i na zaštitu ličnih podataka. To ukazuje i na dobar rad Agencije. U svim izvještajima Agencije ukazuje se na tri ključne stvari: nedostatak kadra s obzirom da i sada Agencija radi sa nepunih 60% kapaciteta, prisutna je zloupotreba prava na slobodan pristup informacijama i treće se odnosi na ćutanje administracije i sve češću pojavu proglašavanja podataka državnom tajnom. Vjeruje da će nova zakonska rješenja doprinijeti rješavanju uočenih problema.

Načelnica Odjeljenja za zaštitu podataka o ličnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova Zora Čizmović je podsjetila da je Ministarstvo unutrašnjih poslova resorno ministarstvo za zaštitu ličnih podataka. Saopštila je da je u pripremi novi zakon o zaštiti podataka o ličnosti kojim će se značajno povećati standardi u ovoj oblasti. Ukazala je članovima Odbora da prilikom usvajanja zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu treba da imaju u vidu da će Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacija biti potrebna značajna finansijska sredstva za sprovođenje dodatnih nadležnosti koje će dobiti tim zakonom, ali i za brojne obuke kako javnog, tako i privatnog sektora.

U završnoj riječi predsjednik Savjeta Agencije Sreten Radonjić je naglasio da su davanje saglasnosti Nacionalnom koordinacionom tijelu za zarazne bolesti za objavljivanje spiska lica koja su dobila rješenja o samoizolaciji tokom trajanja epidemije COVID-19 i samo objavljivanje spiska jedna u nizu dobrih mjera koje je država donijela u borbi protiv ove bolesti. Mišljenje je mnogo lakše donijeti kada imaju rok od 15 ili mjesec dana. Sa ove distance, neko od njih ili oni kao nadležna institucija bi možda i drugačije radili da su bili u prilici da donesu mišljenje nakon 15 ili mjesec dana, ali su morali donijeti mišljenje u roku od nekoliko sati jer su država i NKT funkcionisali po tom principu, a sve u cilju sprečavanja širenja epidemije. Često je postavljano pitanje zašto nijesu preduzete blaže mjere. Podsjetio je da je NKT putem saopštenja, upozorenja, medijskih obavještanja i brojnih naredbi preduzelo različite mjere, ali ništa od toga nije dalo očekivane rezultate zbog čega je NKT smatralo da jedina mjera koja

može dati rezultate jeste mjera upozorenja putem objavljivanja spiska lica koja se nalaze u samoizolaciji, sa adresom na kojoj se nalaze da bi i građani mogli intervenirati i pomoći da se suzbije širenje infekcije. Imajući to u vidu, Savjet Agencije je donio Mišljenje, a ako je neko u objavljivanju informacija prekršio i išao dalje on onog što je dato u rješenju Agencije, nadležni organi su pokrenuli postupke protiv tih lica. Donošenju ovakvog mišljenja Savjeta Agencije doprinijelo je i to što su razne države svijeta, u zavisnosti od izazova sa kojima su se suočavale, donosile razne aplikacije, čak i za praćenje lica zaraženih koronavirusom. Istakao je da je Ministar unutrašnjih poslova u Vladi Crne Gore sa predsjedavajućim Odbora Konvencije 108 i Komesarom za zaštitu podataka pri Savjetu Evrope potpisao Izjavu o postupanju službi i organa u susret i za suočavanje sa problemima koje nosi pandemija koronavirusa. Tom Izjavom koju je Crna Gora prihvatila, a koja je Agenciji dostavljena od strane ministra Nuhodžića, između ostalog propisuje se da je važno podsjetiti da zaštita podataka ni na koji način ne može biti prepreka spašavanju života i da primijenjeni principi uvijek omogućavaju uravnoteženi interes kada su u pitanju zdravlje i bezbjednost ljudi; upotreba prikupljenih podataka o lokacijama na kojima se okupljaju oni koji krše preporuke ili za označavanje kretanja osoba koje dolaze iz područja koja su ozbiljno pogođena COVIDom-19 ne bi bila spriječena zahtjevom u pogledu zaštite ličnih podataka i treće, Konvencija 108+ priznaje potrebu da se dozvole neki izuzeci i ograničenja u ime konačnih i vitalnih interesa. Radonjić smatra da su ispravno postupili i zadovoljan je ukoliko su ovakvom mjerom spriječili jednu infekciju ili mogući smrtni slučaj, dok nikakvu štetu nijesu nanijeli drugim građanima. Kada bi se pojavio novi talas koronavirusa, dali bi isto mišljenje, samo bi uputili i sugestiju NKT-u i nadležnim službama da prilikom određivanja izolacije, lice popuni upitnik i da saglasnost da ukoliko prekrši mjeru izolacije, ti podaci budu objavljeni. Takođe, podsjetio je da je navedeno Mišljenje važno u određenom roku.

Odbor je većinom glasova (šest glasova „za“ i jedan glas „protiv“) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu.

Nakon rasprave, Odbor je na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, podnio Skupštini

IZVJEŠTAJ

O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2019. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode na 58. sjednici, održanoj 10. juna 2020. godine, kao nadležni odbor, razmotrio je Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu, koji je Skupštini Crne Gore podnijela Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

U uvodnim napomenama predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama informisali su:

- da Agenciji nedostaju kadrovski kapaciteti, što je i ocjena Evropske komisije u Izvještajima o Crnoj Gori za 2018. i 2019. godinu i isto se mora prioritarno rješavati s obzirom da je od 47 izvršilaca utvrđenih aktom o sistematizaciji, popunjeno 28;

- da je drugi prioritet Agencije učešće u radnim grupama zaduženim za izmjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama i donošenje novog zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kako bi Crna Gora prihvatila i primijenila najviše standarde, prvenstveno one iz Opšte uredbe o zaštiti ličnih podataka (GDPR). Programom rada Vlade Crne Gore planirano je utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama u I kvartalu, a Predloga zakona o zaštiti podataka o ličnosti u III kvartalu 2020. Agencija je uputila konkretne predloge za koje vjeruju da će biti

uvaženi s obzirom da su prihvatljiviji za rukovodioce radnih grupa zaduženih za pripremu ovih predloga zakona;

- da zloupotrebi prava na slobodan pristup informacijama treba posvetiti posebnu pažnju. Samo jedno fizičko lice i jedna nevladina organizacija podnijeli su čak 87% zahtjeva za slobodan pristup informacijama kojima se ne traži informacija, već se nastoji ostvariti finansijska dobit, jer organi, službe i institucije ne uspijevaju da odgovore na podnešene zahtjeve u zakonom utvrđenom roku od 15 dana. Logično bi bilo da se najveći broj zahtjeva podnosi državnim organima, službama Vlade, Skupštini i drugim institucijama, a prošle godine najveći broj zahtjeva podnešen je Osnovnoj školi iz Tivta i to od jednog fizičkog lica koje je osnovalo nevladinu organizaciju. Postoji problem jer određena vijeća Upravnog suda u istim situacijama to karakterišu kao zloupotrebu, a druga vijeća ih ne smatraju zloupotrebom prava;

- da bi bolje bilo da više zahtjeva podnose građani, privredni subjekti, političke partije, nego što je od 5.900 zahtjeva čak 5.400 od jedne nevladine organizacije i jednog fizičkog lica, što utiče i na stvaranje pogrešne slike kod Evropske komisije;

- da je pravo na slobodan pristup informacijama zagantovano Ustavom CG, a ograničenja pristupa informacijama isključivo su propisana članom 14 Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Članom 15 Zakona o upravnom postupku prepoznata je zabrana zloupotrebe procesnih ovlašćenja;

- da se od početka primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama čiji smisao je transparentnost rada prvostepenih organa suočavaju sa određenim problemima, ali da žele da Zakon o slobodnom pristupu informacijama "vrate građanima i nevladinom sektoru" u skladu sa njegovom svrhom i smislom;

- da su svake kalendarske godine, od 2013. do 2019. godine, imali povećanje broja izjavljenih žalbi. Tokom 2019. Agencija je primila 3.518 predmeta, a jedna novoformirana nevladina organizacija je tokom 2019. izjavila 1.506 žalbi, što je za Agenciju bilo alarmantno, jer je osnivač, odnosno predsjednik te NVO fizičko lice koje je od 2013. koristilo mogućnost i građansko pravo obraćanja prvostepenim organima u cilju traženja informacija o svim pitanjima koja su u posjedu tog organa. Epilog takvog postupanja je evidentan, jer je putem ove Nvladine organizacije tokom 2019. izjavljeno 205 žalbi prema OŠ "Ivan Goran Kovačić", 208 žalbi prema OŠ "Drago Milović", 639 žalbi prema SŠ "Mladost", a Ministarstvu prosvjete ukupno su izjavili 454 žalbe.

Smisao i suština tih zahtjeva nije potreba da se dođe do tražene informacije, nego da se kroz mehanizam korišćenja mogućnosti angažovanja punomoćnika u postupcima koji su inicirani nakon isteka rokova ostvare određeni sudski troškovi, za šta imaju dokaze. U prvom kvartalu 2019. godine ukupan iznos troškova utvrđenih presudama Upravnog suda iznosio je 56.143 eura, u drugom kvartalu 26.894 eura, a u četvrtom kvartalu prošle godine 18.901 euro. Kroz presude Upravnog suda koje su dostupne na sajtu Suda jasno se zaključuje da se koristi mehanizam angažovanja advokata, a u skladu sa advokatskim tarifnikom za postupke koji su inicirani zbog ćutanja administracije minimalni iznos koji se može ostvariti je 462 eura, a ukoliko je u pitanju poništaj rješenja iznos tih sredstava se kreće od 700 do 1000 eura u predmetu;

- da bi bilo važno da se izmjenama Zakona o slobodnom pristupu informacijama prepozna institut zloupotrebe prava. U Hrvatskoj i Sloveniji, gdje su se suočavali sa istim pravnim problemima, sada imaju prepoznate institute zloupotrebe prava što je pravni standard. U okviru Twinning light projekta, finansiranog od strane Evropske unije u cilju jačanja kapaciteta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, koji su sprovveli eksperti iz Ureda Povjerenika za informiranje Republike Hrvatske, predstavnici Agencije su informisani da u Hrvatskoj imaju jasne smjernice, kako u pogledu procjene objektivnih, tako i subjektivnih elemenata da li se u nekom predmetu radi o zloupotrebi prava;

- da su brojke sa kojima Agencija želi da upozna javnost alarmantne, jer je broj od 3.518 žalbi zabrinjavajući. U skladu sa postojećim administrativnim kapacitetima Agencije nemoguće je ispoštovati rok od 15 dana zbog čega su predložili da se izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama propiše produženje roka. Agencija se zalaže da postupak ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama bude u potpunosti "free", odnosno oslobođen troškova, s obzirom da su Zakonom o administrativnim taksama sve NVO oslobođene plaćanja troškova, a jedino su fizička lica u obavezi da plate 4 eura po izjavljenoj žalbi. Kad je u pitanju upravni postupak koji se sprovodi u prvostepenom i drugostepenom dijelu, u skladu sa praksom Upravnog i Vrhovnog suda, stranke čak i ukoliko angažuju advokata neće moći ostvariti pravo na troškove postupka, jer je jedinstvena praksa ukazala da su u

pitanju postupci gdje se po odluci Savjeta predmet vraća na ponovni postupak i zato što je u pitanju jednostranački, a ne višestranački postupak. Međutim, problem su troškovi koji nastaju kao rezultat iniciranja upravnih sporova pred Upravnim sudom;

- da je tokom 2018. protiv Agencije izjavljeno 2.915 tužbi što je zabrinjavajuće, tokom 2019. godine 1.555, a do sada u 2020. godini izjavljena je 321 tužba. Zaprimanje same tužbe kod Agencije je inicijacija pokretanja postupka i nastoje da u što kraćem roku donesu odluku i razduže spise predmeta. Stranke insistiraju na naknadi troškova postupka u upravnom sporu. Predlog Agencije je da se na svim nivoima, počev od prvostepenih i drugostepenog organa, do Upravnog i Vrhovnog suda zauzme jedinstven stav da nema troškova postupka i da se naplaćuju samo troškovi koji se odnose na kopiranje i dostavljanje informacije u iznosu od 0,05 eura po stranici;

- da su u 2019. godini izvršili redovne nadzore, kontrole Vlade i ministarstava u odnosu na obavezu objavljivanja informacija iz njihove nadležnosti i utvrdili da su u veoma visokom procentu, sa čak 94,4% ispunili obaveze objavljivanja informacija, kao malo koja država u svijetu;

- da Agencija pokušava da unaprijedi svoj rad i preduzima brojne aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Učestvuju i organizatori su brojnih okruglih stolova, radionica i seminara za različite ciljne grupe širom Crne Gore. Unaprijedili su web sajt i informacioni sistem, posebno s aspekta bezbjednosti. Za pohvalu je saradnja koju ostvaruju sa državnim institucijama, nevladinim organizacijama i Tužilaštvom sa kojim imaju potpisan Memorandum o saradnji. Takođe, imaju dobru saradnju sa Evropskim odborom za zaštitu podataka u kojem imaju status posmatrača, kao i sa Savjetodavnim komitetom Konvencije za zaštitu pojedinaca u vezi sa automatskom obradom podataka i Inicijativom 2017. Aktivno učestvuju u radu pregovaračkih grupa za poglavlja 10 i 23;

- da je primijetan porast obraćanja građana koji Agenciju prepoznaju kao instituciju u kojoj na adekvatan i brz način mogu zaštititi svoja prava, kao i da se svijest građana u ovoj oblasti poboljšava i dostiže više nivoe od onih koji su postojali prethodnih godina;

- da su u 2019. godini u oblasti zaštite ličnih podataka realizovali 118 nadzora (osam redovnih, 80 vanrednih i 30 provjera postupanja);

- da je 31. decembra 2019. u registru evidencija o zbirkama ličnih podataka koji vodi Agencija bilo 1.985 evidencija zbirki ličnih podataka i 665 rukovalaca;

- da je u Izvještaju po prvi put dat predlog mjera čijom realizacijom bi se doprinijelo rješavanju uočenih problema i stvaranju mogućnosti da građani na bolji i transparentniji način ostvaruju svoja prava na slobodan pristup informacijama i zaštitu ličnih podataka.

Nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača i rasprave, Odbor je većinom glasova (sa šest glasova “za” i jednim glasom “protiv”) podržao Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2019. godinu.
2. Skupština Crne Gore konstatuje da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama nastavila da realizuje brojne aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama, što je realizovala organizacijom edukativnih seminara i obuka, učešćem na okruglim stolovima, konferencijama, ali i oglašavanjem putem medija i drugim načinima komuniciranja kojima je na formalan, a nerijetko i neformalan način, pružala pomoć u davanju savjeta građanima za djelotvornu primjenu Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Takođe, primijetan je porast broja obraćanja građana koji Agenciju prepoznaju kao instituciju u kojoj na adekvatan i brz način mogu zaštititi svoja prava, kao i unapređenje svijesti građana o njihovim pravima.

3. Imajući u vidu da je od 47 izvršilaca utvrđenih aktom o sistematizaciji u Agenciji popunjeno 28, kao i da se nakon donošenja novog zakona o zaštiti podataka o ličnosti očekuje znatno povećanje nadležnosti Agencije, Skupština Crne Gore ocjenjuje da administrativni kapaciteti Agencije ostaju ograničeni i da ih je neophodno ojačati kroz zapošljavanje određenog broja izvršilaca i edukaciju postojećeg kadra.
4. Skupština očekuje da će se usvajanjem novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, usaglašenog sa pravnom tekovinom Evropske unije, a posebno sa Opštom uredbom o zaštiti ličnih podataka 2016/679, a nakon toga adekvatnom primjenom zakonskih rješenja učiniti novi iskoraci ka ostvarivanju prava građana na privatnost i u praksi pokazati koliko smo spremni da uvažimo međunarodne standarde u ovoj oblasti i na taj način poštujuemo sebe, svoje lične podatke i privatnost.
5. Skupština pozdravlja realizaciju 76 inspeksijskih nadzora koje je Agencija sprovela u 2019. u dijelu koji se tiče primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama, kojima je obuhvaćeno 17 ministarstava, Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore, pojedine opštine, sudovi i drugi organi vlasti.
Za pohvalu je podatak da su navedeni organi sa čak 94,4 % ispunili obaveze objavljivanja informacija, kao malo koja država u svijetu.
6. Skupština smatra zabrinjavajućim podatak da su u 2019. godini jedno fizičko lice i jedna nevladina organizacija podnijeli čak 87% zahtjeva za slobodan pristup informacijama kojima nije cilj traženje informacije, već se nastoji ostvariti finansijska dobit zato što organi, službe i institucije ne uspijevaju da odgovore na podnešene zahtjeve u zakonom utvrđenom roku od 15 dana, a što doprinosi stvaranju pogrešne slike kod Evropske komisije o stanju u ovoj oblasti.
7. Skupština konstatuje da 3.518 izjavljenih žalbi u 2019. godini ukazuje na povećanje broja predmeta gdje su, po ocjeni drugostepenog organa, evidentirani slučajevi zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama kroz podnošenje velikog broja zahtjeva istovjetnim obveznicima primjene Zakona, a sve sa ciljem ostvarivanja prava na troškove postupka do kojih se dolazi angažovanjem advokata kao zastupnika u daljem postupku kod Upravnog suda.
Imajući u vidu da je još uvijek aktuelna i veoma zabrinjavajuća zloupotreba prava na slobodan pristup informacijama koja datira od sredine 2016. godine, Skupština još jednom ocjenjuje neophodnim da se u što kraćem roku izmijeni Zakon o slobodnom pristupu informacijama kojim bi se, kao što je predloženo od strane Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, propisale odredbe o uvođenju instituta zloupotrebe prava po modelu koji razvijene evropske zemlje imaju u svojim zakonima, da se produže rokovi odlučivanja i utvrdi oslobađanje od troškova postupka na svim nivoima, kako bi se advokatima i svima koji vrše zloupotrebu ovog prava onemogućilo pribavljanje materijalnih koristi na štetu budžeta Crne Gore.
8. Skupština Crne Gore smatra da je u narednom periodu neophodno nastaviti i pojačati aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama i da proaktivno djelovanje u oblastima zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama treba da bude prioritet u radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.
Takođe, Skupština predlaže da se nadzorna uloga Agencije u smislu kontrole obaveznika zakona u poštovanju zakonom definisanih obaveza pojača i da se na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja prilikom izvršenih nadzora dosledno primjenjuje kaznena politika.

9. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog Zaključka.
10. Skupština će Zaključak dostaviti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu javne uprave, Kancelariji za evropske integracije i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određena je poslanica mr Branka Tanasijević, članica Odbora.

DRUGA TAČKA - IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA ZA 2019. GODINU

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je, u skladu sa obavezom utvrđenom članom 15 stav 4 Etičkog kodeksa poslanika (Službeni list CG”, broj 46/19) sačinjen Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu.

Naglasio je da je novi Etički kodeks poslanika donešen u cilju implementacije GRECO preporuka, datih u Četvrtoj rundi evaluacije – Sprečavanje korupcije u odnosu na poslanike, sudije i tužioce od 18. oktobra 2017. godine. Takođe, podsjetio je da tokom 2019. godine Odboru nije podnešena nijedna prijava za povredu Etičkog kodeksa poslanika.

Odbor je jednoglasno (sedam glasova “za”) usvojio Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu i isti će dostaviti Skupštini na razmatranje.

TREĆA TAČKA- PREDLOG GODIŠNJEG PLANA OBUKA POSLANIKA PO PITANJU POŠTOVANJA I PRIMJENE ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA ZA 2020. GODINU

Povodom ove tačke Dnevnog reda, u raspravi su učestvovali: predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, generalni sekretar Skupštine Crne Gore Aleksandar Jovićević i načelnik Odsjeka za edukacije, istraživanja, kampanje i analitiku u Agenciji za sprječavanje korupcije Goran Durutović.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da donošenje godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika predstavlja realizaciju obaveze utvrđene novim Etičkim kodeksom poslanika donešenim 2019. godine. Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. u skladu sa članom 15 stav 2 Etičkog kodeksa poslanika, pripremila je služba Skupštine nadležna za upravljanje ljudskim resursima u saradnji sa Sekretarijatom Odbora za antikorupciju. Predloženo je sprovođenje četiri obuke poslanika na teme: “Primjena Etičkog kodeksa poslanika”, “Sprečavanje sukoba interesa i lobiranje”, “Sprečavanje korupcije, postupanje po prijavama korupcije i zaštita zviždača” i “Upravljanje konfliktima”. Predsjednik je ukazao da su u Predlogu godišnjeg plana obuka poslanika izostale dvije važne stvari: ko treba da sprovodi edukacije poslanika i termini za njihovo održavanje. Činjenica je da zbog dešavanja vezanih za virus COVID-19 do sada nije bilo mogućnosti za održavanje obuka, pa je predsjednik Odbora predložio da se obuke realizuju u trećem i četvrtom kvartalu 2020. godine

kako bi se realizovalo makar nešto od planiranih obuka. Ovo iz razloga što je ovo izborna godina. Imajući u vidu dosadašnju praksu, smatra da edukacije treba da realizuje Agencija za sprječavanje korupcije u saradnji sa službom Skupštine Crne Gore nadležnom za upravljanje ljudskim resursima.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore Aleksandar Jovičević smatra da, sve i da je usvojen plan obuka u ovom periodu, ne bi bilo cjelishodno za ovaj saziv Skupštine organizovati obuke, jer vjeruje da ne bi bilo nikakvog interesovanja. Četvrti kvartal 2020. godine je period u kojem se to može organizovati ukoliko bude interesovanja, a nada se da će biti, jer će vjerovatno biti novih poslanika. To je obuka od četiri dana i pod uslovom da se prijavi 20- 30 poslanika obuka se može organizovati u Plavoj sali Skupštine, a ukoliko bude veće interesovanje obuka po jednoj temi može se organizovati dva dana. Siguran je da se tri početne kandidovane teme mogu organizovati ukoliko bude interesovanja početkom oktobra/novembra mjeseca 2020.

Načelnik Odsjeka za edukacije, istraživanja, kampanje i analitiku u Agenciji za sprječavanje korupcije Goran Durutović, koji je prisustvovao sjednici Odbora na njegov zahtjev, je saopštio da su se upoznali sa Predlogom plana obuka poslanika i podsjetio da Agencija za sprječavanje korupcije u skladu sa članom 78 Zakona o sprječavanju korupcije sprovodi edukativne aktivnosti. Naglasio je da su druga i treća tema u domenu kojim se bavi Agencija. Kada su u pitanju teme koje se odnose na sprečavanje sukoba interesa i lobiranje, kao i treća obuka na temu „Sprečavanje korupcije, postupanje po prijavama korupcije i zaštita zviždača“ naglasio je da je Agencija na raspolaganju da u četvrtom kvartalu ove godine obezbijedi predavače na ove teme. U organizacionom dijelu, napomenuo je da Agencija planiranje edukativnih aktivnosti tokom godine radi u prvom kvartalu, najčešće od januara do sredine februara. Već sada imaju unaprijed ugovorene određene obuke. U organizacionom smislu, ako Agencija može nešto uraditi, onda je to za iduću godinu, a za ovu godinu Agencija ima utvrđene planove i datume, a neke obuke imaju ugovorene i sa nevladinim sektorom. U smislu obezbjeđivanja predavača za drugu i treću temu obuka, u organizaciji Skupštine, oni su apsolutno na raspolaganju da obezbijede predavače za te teme.

U skladu sa obavezom donošenja godišnjeg plana obuka poslanika i shvatajući značaj preduzimanja aktivnosti na promociji Etičkog kodeksa poslanika, Odbor je podržao Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu i tim povodom jednoglasno (sa sedam glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore konstatuje da su u Predlogu godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu utvrđene četiri obuke, ali da nedostaju dva važna elementa: subjekt koji će realizovati obuke i termin realizacije obuka.

Imajući u vidu dosadašnju praksu i činjenicu da Agencija za sprječavanje korupcije, u skladu sa članom 78 Zakona o sprječavanju korupcije („Službeni list CG“, br. 53/14 i 42/17), sprovodi edukativne aktivnosti, kao i

- da se u službi Skupštine Crne Gore nadležnoj za upravljanje ljudskim resursima, u skladu sa članom 12 Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine Crne Gore, obavljaju poslovi koji se odnose na izradu posebnog plana obuka, učestvovanje u planiranju i osmišljavanju obuke za zaposlene u Službi Skupštine i seminara za potrebe poslanika,

a u cilju primjene Etičkog kodeksa poslanika kojim se implementiraju GRECO preporuke date u Četvrtoj rundi evaluacije – Sprečavanje korupcije u odnosu na poslanike, sudije i tužioce od 18. oktobra 2017. godine,

Odbor zaključuje da je u Godišnjem planu obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Etičkog kodeksa poslanika za 2020. godinu potrebno propisati da je realizator četiri predložene obuke Agencija za sprječavanje korupcije u saradnji sa službom Skupštine Crne Gore, nadležnom za upravljanje ljudskim resursima, a uz podršku relevantnih međunarodnih organizacija.

S obzirom da iz objektivnih razloga od marta 2020. godine zbog pandemije virusa COVID-19 nije bilo moguće realizovati obuke u prvom i drugom kvartalu 2020. godine, a uzimajući u obzir aktivnosti poslanika povodom predstojećih parlamentarnih izbora, Odbor zaključuje da termini za realizaciju predloženih obuka treba da budu u četvrtom kvartalu 2020. godine.

ČETVRTA TAČKA- INFORMACIJE O AKTIVNOSTIMA PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U MARTU 2020. GODINE

Odbor je jednoglasno usvojio dvije Informacije o aktivnostima Predsjednika i članova Odbora u martu 2020. godine:

- Informaciju o posjeti Odbora za ljudska prava i slobode Upravi za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetničkom zatvoru i Odjeljenju za žene, održanoj 2. marta 2020. godine i

- Informaciju sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa Delegacijom Ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA), održanog u Podgorici 5. marta 2020. godine.

Odlučeno je da, u skladu sa uobičajenom praksom u radu Odbora, Informacije budu sastavni dio Zapisnika sa 58. sjednice Odbora.

PETA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

Članovi Odbora su upoznati sa dopisima Savjeta za građansku kontrolu rada policije, dostavljenim Odboru u periodu od 17. februara do 14. maja 2020. godine, a koje je Sekretarijat Odbora blagovremeno meglom dostavio svim članovima Odbora.

(1) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 67/36-18, od 13. februara 2020. godine

Dopisom broj 00-63-8/20-4/5 od 17. februara 2020. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 67/36-20 od 13. februara 2020. godine, na upoznavanje.

Riječ je o Zaključku Savjeta za građansku kontrolu rada policije donesenom po postupanju prema pritužbi građanke S.M, nakon provjere primjene policijskih ovlaštenja od strane službenika Centra bezbjednosti Budva.

Savjetu za građansku kontrolu rada policije obratila se građanka S.M, sa prebivalištem u Budvi, zbog primjedbi na postupanje policijskog službenika D.K, angažovanog u Centru bezbjednosti (OB) Budva, navodeći da sumnja u pristrasnost službenika D.K.

Savjet je konstatovao da je Uprava policije odgovorila na sva postavljena pitanja te da je građanki obezbijedilo tražene odgovore i svu prateću službenu dokumentaciju policije. Direktor Zavoda za Hitnu medicinsku pomoć (HMP) je informisao Savjet da je građanka S.M, 18. decembra 2018. godine u 20 sati, dovedena u prostorije HMP u Budvi u pratnji tri policijska

službenika radi procjene psihičkog stanja. Nakon obavljenog pregleda, uredno evidentiranog u protokolu, dežurni ljekar je u 20:30 sati, postupajući u skladu sa pozitivnom pravnom regulativom (navedeni su Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o hitnoj medicinskoj pomoći), pacijentkinju uputio i transportovao vozilom Zavoda za HMP, u pratnji medicinskog tehničara i pripadnice policije na dalju specijalističko-psihijatrijsku procjenu u Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Kotoru.

Prema navodima policijskog službenika, ponašanje koje je ispoljila S.M. tokom razgovora, kod njega je izazvalo sumnju da se radi o mentalno oboljeloj osobi, uslijed čega je prekinuo razgovor, izvršio konsultaciju sa dežurnim starješinom CB Budva K.R, a potom informisao i tužiteljku Osnovnom državnim tužilaštvu u Kotoru Č.T. o predmetnom događaju, obavijestivši da će, zbog sumnje da se radi o mentalno oboljelom licu, građanku odvesti u HMP u Budvi, radi pregleda i procjene njenog mentalnog zdravlja.

Uzimajući u obzir važeći Zakon o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih, Savjet je konstatovao da su policijski službenici CB Budva u konkretnom slučaju postupali zakonito i u skladu sa ovlaštenjima i autoritetom za zaštitu dobiti zajednice.

Savjet je odlučio da Vladi Crne Gore preporuči izradu vodiča ili algoritama odnosno standardizovanje procedura za navedene slučajeve u okviru zdravstvenog sistema sa jasnim pravilima ponašanja i obavezama na svim nivoima zdravstvene zaštite počevši od Zavoda za hitnu medicinsku pomoć pa sve do specijalnih bolnica.

Savjet je odlučio da Odboru za ljudska prava i slobode predloži posebnu tematsku diskusiju kako bi se provjerilo i unaprijedilo institucionalno postupanje i praksa, posebno u svijetlu izdatih preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za zaštitu prava osoba sa invaliditetom.

(2) Zajedničko saopštenje Savjeta za građansku kontrolu rada policije i Uprave policije, broj 51/2-20, od 8. aprila 2020. godine

U Zajedničkom saopštenju Savjeta za građansku kontrolu rada policije i Uprave policije – "Poštovanje ljudskih prava pod stalnim nadzorom" od 8. aprila 2020. godine informišu da je Savjet podržavao i promovisao poštovanje svih protivepidemijskih mjera Vlade Crne Gore. Zdravstveni sistem, državni i organi lokalne samouprave su preduzeli odlučne napore kako bi se zaštitili životi i zdravlje građana Crne Gore. Privremene mjere značajno ograničavaju i zadiru u osnovna prava i slobode pa je zato potreban stalni nadzor. Savjet za građansku kontrolu rada policije, u granicama svojih stvarnih mogućnosti, sprovodio je aktivno praćenje poštovanja ljudskih prava pri primjeni policijskih ovlaštenja.

Savjet i rukovodstvo Uprave policije su iskazali zahvalnost pripadnicima svih službi koji svoje živote izlažu riziku kako bi se ostalima u društvu osiguralo pravo na zdravlje i život.

(3) Izvještaj Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 51/6-20, od 12. aprila 2020. godine

Dopisom broj 00-63-8/20-4/7 od 12. aprila 2020. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Izvještaj, broj 51/6-20 od 12. aprila 2020.godine, na upoznavanje.

Riječ je o Izvještaju Savjeta za građansku kontrolu rada policije nakon posjete predsjednika Savjeta prostorijama za zadržavanje Centra bezbjednosti Podgorica.

Savjet je konstatovao da nije bilo navoda o zlostavljanju i mučenju od strane policije. Službena dokumentacija potvrđuje uredno povezivanje Hitne medicinske pomoći (HMP) od strane policijskih službenika, kao i njihov uredan dolazak. Potvrđuje se da je po pozivu HMP intervenisala i po više puta u odnosu na ista zadržana lica. Sve zadržane osobe su imale pristup

hrani, pri čemu se vodilo računa i o poštovanju vjerskih uvjerenja. Zadržana lica su uredno informisana o zaštiti svojih prava tokom zadržavanja. Savjet je konstatovao da je pritvorsko osoblje upoznato sa najnovijim smjernicama Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (OPT). Direktor Uprave policije je svim organizacionim jedinicama dostavio Izjavu OPT o principima vezanim za tretman lica lišenih slobode u kontekstu pandemije zaraze "Korona" virusom (COVID-19) i ona je vidno istaknuta u službenoj kancelariji prostorija za zadržavanje. Savjet je na licu mjesta izdao preporuku da se omogućí odgovarajući češći kontakt, bar dva puta na dan, zadržane osobe sa njenom porodicom.

Svi policijski službenici su imali ličnu zaštitnu opremu, a u kancelariji se nalazila dovoljna količina dezinfekcionog sredstva koje se koristi za čišćenje svih ravnih i metalnih površina. Savjet se uvjerio da brisanje vrata, rukohvata, okvira kreveta, stolice i lavaboa obavljaju policijski službenici nakon otpuštanja zadržane osobe nakon čega pripremaju prostoriju za dalji prijem i boravak. Savjet je zabrinut zbog činjenice da od posljednje posjete, i javno predstavljenog izvještaja, nije urađeno gotovo ništa na unaprjeđenju uslova pritvora. Posebno je zabrinjavajuće što je situacija epidemije zarazne bolesti dočekana u takvim uslovima. Zbog zaštite interesa građana i ugleda države Crne Gore Savjet je pozvao Vladu Crne Gore i Upravu za imovinu da bez daljih odlaganja pristupi popravljanju stanja.

Savjet je konstatovao da je postupanje policijskih službenika prema zadržanim licima zakonito i profesionaino i da se policijski službenici u granicama svojih znanja, mogućnosti i datih kapaciteta na odgovoran način odnose prema pitanjima upravljanja zdravljem i rizikom tokom policijskog pritvora.

(4) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 35/3-20, od 23. aprila 2020. godine

Dopisom broj 00-63-8/20-4/8 od 24. aprila 2020. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 35/3-20 od 23. aprila 2020.godine, na upoznavanje.

Riječ je o Zaključku Savjeta za građansku kontrolu rada policije donesenom nakon provjere, po sopstvenoj inicijativi, postupanja policijskih službenika Odjeljenja bezbjednosti (OB) Cetinje prema gospodinu Božidaru Čarmaku, građaninu iz Bara.

Uprava policije je informisala Savjet da je povodom konkretnog slučaja dežurni starješina u OB Cetinje Miloš Tomković, 8. marta 2020. godine oko 3h, telefonski upoznao dežurnog starješinu u Centru bezbjednosti Bar Amera Skenderovića da se građanin Božidar Čarmak iz Bara nalazi na teritoriji Opštine Budva, i da je pošao prema Cetinju u znak protesta jer održavanje litije u organizaciji Srpske pravoslavne crkve na Cetinju nije bilo odobreno. U njihovoj međusobnoj komunikaciji je usaglašeno da se Čarmak doveze službenim vozilom do mjesta Kufin gdje će ga preuzeti službenici CB Bar, u cilju prikupljanja potrebnih obavještenja. U skladu sa procjenom situacije na terenu, dežurni starješina u OB Cetinje saopštio je kolegi u CB Bar da Čarmaku može biti ugrožena lična sigurnost i da mu može prijetiti opasnost od više neidentifikovanih lica, u blizini crkve Ćipur, koja mu, kako je izrazio sumnju, ne bi dozvolila dolazak na Cetinje, kao i to da se sa ovim licem obavi razgovor i upozna da njegov dolazak na Cetinje može izazvati incidentnu situaciju, te da u tom slučaju može biti ugrožena i njegova lična sigurnost. Nakon što je Božidar Čarmak preuzet u mjestu Kufin doveden je u službene prostorije CB Bar gdje mu je uručen poziv, za koji je Čarmak svojeručno potpisao dostavnicu o uručenju poziva. Ovom prilikom, od građanina je prikupljeno obavještenje i sačinjen zapisnik, a tada je i upoznat sa informacijom vezano za potencijalno ugrožavanje njegove lične sigurnosti.

Savjet je ocijenio da je pogrešno procijenjena opasnost po bezbjednost pa je taktičke radnje trebalo primijeniti prema toj grupi lica, a eventualno ograničavanje osnovnih prava i sloboda građanina Čarmaka je opravdano samo onoliko koliko je trajala opasnost po njegov život. Ta opasnost se najefikasnije mogla otkloniti zadržavanjem i blagovremenim procesuiranjem lica koja su prijetila nasiljem. Savjet je ocijenio da je postupanjem policijskih službenika došlo do povrede suštinskih prava i da nijesu preduzete odgovarajuće mjere za obezbjeđenje djelotvornog uživanja ljudskih prava.

Savjet preporučuje da načelnik OB Cetinje konkretni predmet, koji uključuje i ovaj Zaključak, dostavi nadležnom državnom tužiocu kako bi isti ocijenio i odlučio da li ima bića krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti, posebno kod pitanja slobode kretanja i lišenja slobode.

(5) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 31/5-20, od 23. aprila 2020. godine

Dopisom broj 00-63-8/20-4/9 od 24. aprila 2020. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 31/5-20 od 23. aprila 2020. godine, na upoznavanje.

Riječ je o Zaključku Savjeta za građansku kontrolu rada policije donesenom nakon provjere postupanja policijskih službenika Sektora granične policije po pritužbi Njegovog Visokopreosveštenstva Mitropolita crnogorsko-primorskog gospodina Amfilohija.

U pritužbi je istaknuto da se već neko vrijeme na graničnim prelazima Crne Gore sprovodi "svojevrsna neposredna diskriminacija" sveštenstva i monaštva Mitropolije crnogorsko-primorske (MCP) i eparhija Srpske pravoslavne crkve (SPC) u Crnoj Gori, kao i pravoslavnih sveštenika i monaha koji dolaze u Crnu Goru iz drugih država iz pokloničkih razloga svetinjama. Navedeno je da se oni bez ikakvog razloga zadržavaju na graničnim prelazima i "samo se njima" vrše pretresi motornih vozila. Iz MCP su naveli da ne spore službenicima Sektora granične policije obavezu da obavljaju i sprovode službene mjere i radnje, ali da primjećuju da se radi o politički i anticrkveno motivisanim aktivnostima, nakon usvajanja Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica pri čemu je, navodi se u pritužbi, samo jedna grupa lica - pravoslavno sveštenstvo i monaštvo, označena kao državno opasna i prema njoj se diskriminatorno postupa. U pritužbi MPC je ukazano i na navodno postupanje policije prema episkopu Budimljansko-nikšićkom Joanikiju.

Uprava policije je informisala Savjet da službene radnje koje se preduzimaju prema sveštenim licima spadaju u redovne radnje graničnih provjera, i nijesu zahtijevale sprovođenje lica i saobraćajnih sredstava u posebne objekte ili prostor gdje bi bio onemogućen vizuelni kontakt sa ostalim putnicima koji su se u tom momentu nalazili na graničnom prelazu, a u konkretnom slučaju radnje graničnih provjera su sprovedene na način kojim se poštuje i štiti integritet lica podvrgnutih graničnim provjerama. Direktor Uprave policije ovdje je naglasio da je, shodno članu 40 Zakona o graničnoj kontroli, svako lice koje namjerava da pređe ili je već prešlo državnu granicu dužno da se podvrgne graničnoj provjeri, koja obuhvata provjeru lica, saobraćajnog sredstva i stvari, i da sveštena lica nijesu Zakonom izuzeta od sprovođenja istih.

Savjet je ocijenio da su službenici Sektora granične policije Uprave policije Crne Gore u konkretnom slučaju postupali profesionalno, zakonito sprovodeći graničnu kontrolu bez drugačijeg i nepovoljnijeg tretmana sveštenstva i monaštva MCP i eparhija SPC u odnosu na druge građane.

(6) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 57-20, od 5. maja 2020. godine

Dopisom broj 00-63-8/20-4/10 od 12. maja 2020. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 57-20 od 5. maja 2020.godine, na upoznavanje.

Riječ je o Zaključku Savjeta za građansku kontrolu rada policije donesenom nakon provjere uslova za boravak zadržanih lica u prostorijama za zadržavanje Centra bezbjednosti Podgorica u skladu sa obavještenjem gospođe Damire Kalač, novinarkе Nezavisnog dnevnika "Vijesti".

Prostorije za zadržavanje u CB Podgorica Savjet je zatekao u boljem stanju nego što je to bilo prilikom posljednje inspekcije obavljene 8. aprila 2020. godine. Uprava za imovinu je, nakon objavljivanja posljednjeg Izvještaja Savjeta, preduzela određene napore pa su se konačno popravili najosnovniji uslovi. Sve prostorije su imale odgovarajuće osvjetljenje. Popravljenе su česme pa je pristup vodi osiguran u svakoj prostoriji za zadržavanje. Čebad su oprana i mogu se koristiti. Sanitarni odvodi su otčepljeni, a sapun je dostupan u svim toaletima. Jedan broj česmi i dalje nije u funkciji, a sanitarne prostorije zahtijevaju dalja unaprjeđenja. Uveden je, što je posebno za pohvalu, video nadzor na nedostajućim mjestima.

(7) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 62-20, od 13. maja 2020. godine

Dopisom broj 00-63-8/20-4/11 od 14. maja 2020. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije dostavio je Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 62-20 od 13. maja 2020.godine, na upoznavanje.

Riječ je o Zaključku Savjeta za građansku kontrolu rada policije donesenom nakon provjere postupanja policijskih službenika Centra bezbjednosti Nikšić prema episkopu gospodinu Joanikuju i osmorici sveštenika.

Savjet je ocijenio da su policijski službenici postupali profesionalno, a u slučaju policijskog pritvora i senzibilisano prema sveštenicima. Konstatovano je da su sva zadržana lica istakla odgovoran i ljubazan odnos policijskih službenika prema njima.

Savjet je ocijenio da osnovne uslove za boravak u policijskom pritvoru u Nikšiću treba poboljšati. Da nema posvećenosti i stalnog napora starješina i policijskih službenika CB Nikšić, policijski pritvor bi bio u lošijem stanju. Kako je intencija Savjeta, kao nezavisnog tijela da pomogne i podrži obezbjeđenje zadovoljavajućih uslova pritvora u Nikšiću, Savjet je pozvao Upravu za imovinu da bez odlaganja pristupi popravljanju uslova.

Svi zadržani, uključujući i episkopa, požalili su se na namjeru policije da pri uručenom pozivu za prikupljanje obavještenja u svojstvu građanina budu dovedeni u prostorije policije službenim vozilima policije. Na osnovu konsultovanja svojih pravnih savjetnika, oni su se tome usprotivili tražeći da samostalno pristupe u CB Nikšić. Policija je to omogućila, pa su episkop i svi sveštenici, sem jednog, samostalno - pješke ili svojim vozilima, došli u službene prostorije policije. Savjet nije prepoznao namjeru policije da prinudno dovede lica, jer da je takva namjera postojala u datim okolnostima ona bi bila i realizovana. Savjet ukazuje na odredbe Zakona o krivičnom postupku, pa preporučuje nadležnim organima da gdje je god moguće, izbjegavaju pozive sa rokom odazivanja "odmah" već treba naznačiti, uz ostalo, vrijeme i mjesto na kojem se treba odazvati. Savjet ukazuje da treba ostaviti neko vrijeme dovoljno da građanin ukoliko želi konsultuje/obezbijedi advokata i samostalno dođe na razgovor (policija nudi prevoz ukoliko je isti potreban). Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

(8) Informacija o razmatranju Izvještaja specijalne izvjestiteljke UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marije Gracije Đamarinaro o posjeti Crnoj Gori, održanoj u novembru 2019. godine na zasijedanju Savjeta UN za ljudska prava, koje će se održati od 15. juna do 3. jula 2020. godine

Savjetnica UN za ljudska prava Anjet Lanting je informisala da će specijalna izvjestiteljka UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marija Gracija Đamarinaro na zasijedanju Savjeta UN za ljudska prava, koje se održava od 15. juna do 3. jula 2020. predstaviti izvještaj o posjeti Crnoj Gori, održanoj u novembru 2019. godine. Takođe, saopštila je da je Izvještaj dostavila Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je zahvalio na informaciji o predstojećem zasijedanju Savjeta UN za ljudska prava, kao i Izvještaju o posjeti Specijalne izvjestiteljke UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom koji je Sekretarijat Odbora dostavio svim članovima Odbora, uz napomenu da će Odbor i u predstojećem periodu pratiti stanje u ovoj oblasti.

Sjednica je završena u 15 sati i 45 minuta.

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

- **INFORMACIJA O POSJETI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE UPRAVI ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA- MALOLJETNIČKOM ZATVORU I ODJELJENJU ZA ŽENE, održanoj 2. marta 2020. godine I**
- **INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR HALILA DUKOVIĆA SA DELEGACIJOM EKSPERTSKE GRUPE SAVJETA EVROPE ZA BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA (GRETA), održanog u Podgorici 5. marta 2020. godine**

**INFORMACIJA
O POSJETI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE UPRAVI ZA IZVRŠENJE
KRIVIČNIH SANKCIJA- MALOLJETNIČKOM ZATVORU I ODJELJENJU ZA ŽENE,
održanoj 2. marta 2020. godine**

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i članovi Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, dr Nedžad Drešević, dr Budimir Aleksić i dr Ljiljana Đurašković posjetili su Upravu za izvršenje krivičnih sankcija- Maloljetnički zatvor i Odjeljenje za žene 2. marta 2020. godine.

U posjeti su, po pozivu Odbora, učestvovali: zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zdenka Perović i Snežana Mijušković, državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukica Jelić, generalni direktor Direktorata za poslove nadzora u Ministarstvu unutrašnjih poslova dr Danilo Čupić, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Milica Joksimović, samostalna savjetnica u Ministarstvu zdravlja Jovana Radulović, direktorica Centra za djecu i mlade "Ljubović" Mirjana Đurić, socijalna radnica u Centru za socijalni rad u Podgorici, Jovana Obradović i programska asistentkinja u NVO "Građanska alijansa" Aleksandra Vukčević.

Posjeta je realizovana u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2019. godinu u cilju praćenja poštovanja prava lica lišenih slobode, sa posebnim akcentom na maloljetnike, kao posebno osjetljivu grupu, čime se Odbor za ljudska prava i slobode u kontinuitetu bavi, kako u okviru svoje zakonodavne, tako i u okviru nadzorne i kontrolne uloge.

Na početku posjete upriličen je sastanak Delegacije sa direktorom Uprave za izvršenje krivičnih sankcija Milanom Tomićem i generalnom direktoricom Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde Natašom Radonjić.

Direktor Tomić je informisao da je u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija smješteno 1.118 zatvorenika. Iako je kapacitet Istražnog zatvora za 293 lica, u njemu je trenutno 348 lica što je jedan od problema, dok u ostalim jedinicama nema problema prenatrpanosti. I dalje se suočavaju sa nedostatkom službenika, jer je od 637 službenika, koliko je utvrđeno važećom sistematizacijom popunjeno 503, od čega je 375 službenika obezbjeđenja. Uz podršku Vlade Crne Gore određeni broj službenika obezbjeđenja i drugih sektora su angažovali putem ugovora o povremenim i privremenim poslovima. U završnoj fazi je oglas za prijem 24 službenika, a takođe će sprovesti i oglas za prijem pripravnika. Nedostatak kadra je jedan od razloga zbog kojih nije otvoren Maloljetnički zatvor za čiji rad je potrebno oko 15 službenika. U toku je izgradnja četiri nova objekta u okviru kompleksa UIKS-a: Specijalne zdravstvene ustanove, nove Prijavnice, Objekta Odjeljenja otvorenog tipa i Multifunkcionalnog objekta. U pogledu bezbjednosti, stanje je stabilno, jer se u kontinuitetu sprovede obuke službenika i unapređuje tehnička oprema. Prije nekoliko dana završen je veoma kvalitetan video nadzor u okviru Istražnog zatvora. Krajem marta ili početkom aprila ove godine očekuje da Kazneno-popravni dom bude opremljen "smart ometačima".

Kada je riječ o zdravstvenoj službi i dalje je evidentna nezainteresovanost ljekara za rad u UIKS-u. Prošle godine je renovirana ambulanta u Zatvoru za kratke kazne, a ove godine to planiraju u Kazneno-popravnom domu. U međuvremenu su se uvezali sa sistemom Fonda za zdravstveno osiguranje, tako da ljekari u UIKS-u mogu da zakazuju preglede i izdaju ljekarske recepte. Planirana je nabavka ultrazvučnog aparata.

Trenutno je radno angažovano 317 zatvorenika na farmi koka, goveda, svinja i u plasteniku. U saradnji sa HELP-om kupili su blokaru koja još nije u potpunosti funkcionalna, a sa HELP-om planiraju nabavku aparata za proizvodnju žice što bi koristili za obezbjeđenje UIKS-a. Sektor za tretman je kadrovski ojačan i realizuje više programa. Redovne su obuke za opismenjavanje kojima je obuhvaćeno 12 zatvorenika. Direktor UIKS-a je saopštio da je unaprijeđen i položaj zaposlenih službenika u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija.

Kada je riječ o Maloljetničkom zatvoru, u UIKS-u je trenutno smješteno osam lica, od čega je pet lica na izvršenju vaspitne mjere – upućivanje u vaspitnu ustanovu zavodskog tipa, a tri lica su na izvršenju kazne maloljetničkog zatvora. Samo jedno lice je po kalendarskom uzrastu maloljetno, dok su ostali punoljetni. Svi su radno angažovani, a posebna pažnja se posvećuje njihovom školovanju i sportskim aktivnostima. U Odjeljenju za maloljetnike trenutno se nalazi jedan maloljetnik koji je djelimično nepismen, a tri su vanredno završila srednju školu. Jedan od maloljetnika je dobio sertifikat bravara. Naglašeno je da na njihovim sertifikatima ne piše da su isti stekli u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija što je važno za njihovo buduće zaposlenje. Planiraju uspostavljanje saradnje sa Zavodom za zapošljavanje i lokalnim samoupravama kako bi olakšali zaposlenje ovih lica po izlasku iz zatvora. Jednom sedmično za njih organizuju psihološke i kreativne radionice, a sprovodi se individualna i grupna terapija. Saradnja sa sudovima i centrima za socijalni rad je dobra.

Direktor UIKS-a je saopštio da je ova grupa maloljetnika prilično problematična i češće od odraslih zatvorenika su pravili disciplinske prestupe zbog čega su, u skladu sa propisima, snosili određene posledice. Istakao je da cijeni što je Odbor za ljudska prava i slobode u svim izvještajima o pravima lica lišenih slobode prepoznao otvorenost, kooperativnost i spremnost UIKS-a za saradnju u cilju unapređenja prava lica lišenih slobode.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je podsjetio na brojne aktivnosti koje Odbor za ljudska prava i slobode realizuje u cilju praćenja poštovanja prava lica lišenih slobode. Posebna pažnja se posvećuje kontrolnoj i nadzornoj funkciji Odbora. U tu svrhu u decembru 2018. organizovano je i konsultativno saslušanje predstavnika Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na temu „Stanje u zatvorskom i pritvorskom sistemu Crne Gore“, dok su prethodno organizovane posjete Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u novembru 2010, Zatvoru u Bijelom Polju u februaru 2013. i Pritvorskoj jedinici Centra bezbjednosti u Podgorici u

julu 2014. Ocijenio je da se prepoznaje konstantno unapređenje stanja u ovoj oblasti, čemu su doprinijele i kontinuirane obuke službenika za postupanje prema licima lišenim slobode. Istakao je da je za realizaciju pojedinih preporuka potrebno obezbijediti veća finansijska sredstva i najavio je da će poslanici prilikom usvajanja zakona o budžetu voditi računa o tome. Predsjednik Odbora je podsjetio da je u svijetu prisutan trend povećanja maloljetničke delinkvencije, kao i porast broja povratnika, tako da ni Crna Gora nije izuzetak. Važno je da se licima koja borave u zatvoru omogući sticanje određenih znanja i vještina kako bi se po izlasku iz zatvora mogli zaposliti i postati korisni članovi društva. Predsjednik Duković je saopštio da Odbor prati način na koji se postupa prema ovim licima i uslove koji su im obezbijeđeni naglašavajući da lice lišeno slobode nije lišeno ljudskih prava i dostojanstva.

Poslanici i ostali učesnici posjete su postavili sledeća pitanja:

- Da li se sa roditeljima maloljetnih lica lišenih slobode radi neka vrsta tretmana i da li su svi roditelji zainteresovani i spremni za saradnju kako bi njihova djeca bila vraćena na „pravi put“ ?
- Da li među zatvorenima ima djevojaka?
- Koliko je službenika zaposleno u Sektoru za tretman?
- Da li postoje sukobi između maloljetnika i između maloljetnika i službenika obezbjeđenja i na koji način se to rješava?
- Da li postoji statistički podatak o odnosu broja zatvorenika i povratnika prema ukupnom broju stanovnika u CG?
- Koja su to krivična djela koja maloljetnici najčešće izvršavaju i na koji način kontaktiraju sa članovima porodica?
- Da li postoje posebni tretmani za psihološku pomoć porodicama čiji su članovi u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija i da li postoje određene edukacije za članove njihovih porodica?
- Na koliko zatvorenika je angažovan jedan službenik Sektora za tretman i da li je nešto urađeno kako bi se službenici za tretman rasteretili administrativnih poslova?

Odgovarajući na postavljena pitanja direktor UIKS-a Milan Tomić, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija Nataša Radonjić i načelnica Odsjeka za tretman Dragica Rajković su informisali:

- prošle godine su održane obuke za bravare, stolare, kuvare i pomoćne radnike u kuhinji, a tokom ove godine je planirana obuka za pet lica romske nacionalnosti. Nakon uspješno sprovedene obuke učesnici će dobiti sertifikate koji će im pomoći u procesu zapošljavanja,

- ne posjeduju statističke podatke o proporciji broja zatvorenika i povratnika u odnosu na ukupan broj građana i uporedne podatke sa državama regiona i Evrope, ali je naglašeno da se u državama regiona povratnici računaju na kraći vremenski period od 20 godina koliko je u Crnoj Gori,

- sukobi među maloljetnim zatvorenima su prisutni, čak su bili podijeljeni u dvije grupe,

- 14 službenika u Odsjeku za tretman je pohađalo program medijacije za šta su dobili sertifikate, a od aprila ove godine službenici UIKS-a će prisustvovati obukama koje će organizovati Zaštitnik,

- odobrena su sredstva iz IPA projekta Evropske komisije u iznosu od 4.600.000 eura za izgradnju četiri objekta u okviru kompleksa UIKS-a. Država je preuzela obavezu da obezbijedi tehničku dokumentaciju, a objekti će po međunarodnim standardima odgovarati planiranoj namjeni. Iz sredstava Evropske komisije povučen je bespovratni grant u iznosu od 1.200.000 eura za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju novog zatvora na teritoriji opštine Mojkovac,

- maloljetnici su najčešće počinioци imovinskih delikata,

- maloljetnici ostvaruju kontakt sa porodicama prilikom posjeta koje su zakonom predviđene u većem obimu, nego za odrasla lica. Međutim, porodice često nijesu spremne za kontakt i saradnju. Takođe nijesu u mogućnosti da sprovedu posebne tretmane za članove porodica zatvorenika,

- u Odsjeku za tretman popunjeno je 42 mjesta i stanje nije idealno, ali omogućava kvalitetno obavljanje poslova. Kada budu imali 52 zaposlena u Odsjeku za tretman, stanje će se moći smatrati idealnim.

Nakon sastanka, članovi Delegacije su obišli Maloljetnički zatvor koji čine dvije sobe za smještaj osuđenih maloljetnika, soba za smještaj lica sa invaliditetom, samica, dnevni boravak, kupaonica i prostorija za službenike obezbjeđenja. Tri sobe mogu da prime 12 maloljetnih lica. Objekat je ukupne površine 170 m² i snabdjeven je opremom za kulturne, sportske i obrazovne aktivnosti.

Takođe, poslanici su obišli Odjeljenje za žene u kojem trenutno boravi 12 žena, od čega je 11 osuđeno na dugu kaznu i jedna na kratku kaznu zatvora. Lica u Maloljetničkom zatvoru su izrazila nezadovoljstvo ishranom koju su ocijenili jednoličnom, dok je jedan broj žena imao primjedbe na zdravstvenu zaštitu. Iz Uprave za izvršenje krivičnih sankcija je pojašnjeno da sva lica imaju mogućnost da upute žalbu upravi UIKS-a, Ministarstvu pravde i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koji sa pažnjom razmatraju njihove primjedbe i žalbe.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocijenio da veću pažnju treba posvetiti prevenciji, kako se ne bi suočavali sa posledicama maloljetničke delinkvencije. Smatra da su programi koji se sprovode u UIKS-u u skladu sa evropskim standardima što je za pohvalu. Posebno je važan program edukacije koja je osnovni preduslov za povratak zatvorenika u normalne tokove društva i smanjenje broja povratnika. Ocijenio je da su smještajni uslovi u Maloljetničkom zatvoru i Odjeljenju za žene dobri, a posebnu pažnju treba posvetiti zdravstvenoj zaštiti i ishrani. Naglasio je da treba imati u vidu da se sa problemima u zdravstvenoj zaštiti suočavaju i slobodni građani u našem društvu. Žalbe osuđenika treba da podstaknu na dalje unapređenje stanja.

Izrazio je očekivanje da će do naredne posjete Odbora za ljudska prava i slobode stanje u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija biti još više unaprijeđeno. Predsjednik Odbora je najavio da će Odbor, nakon razmatranja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, ove godine održati kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija na kojem će biti više riječi o ovoj problematici.

Zaključeno je da se licima lišenim slobode poštuju prava, o čemu svjedoči i činjenica da su tokom posjete poslanika Skupštine i predstavnika nadležnih institucija, slobodno mogli da saopšte sve probleme sa kojima se suočavaju.

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR
HALILA DUKOVIĆA SA DELEGACIJOM EKSPERTSKE GRUPE SAVJETA EVROPE ZA
BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA (GRETA),
održanog u Podgorici 5. marta 2020. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković sastao se sa Delegacijom Ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) koju su činili: izvršna sekretarka Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima Petja Nestorova i dva člana ove grupe - Julija Planitzier i Mihai Serban.

Sastanak je održan u Skupštini Crne Gore, 5. marta 2020. godine.

Tokom posjete Crnoj Gori od 2. do 5. marta, Delegacija Ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima se sastala sa predstavnicima relevantnih državnih organa i međunarodnih i nevladinih organizacija, u cilju prikupljanja informacija o evaluaciji implementacije Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima, koju je Crna Gora ratifikovala 30. jula 2008. godine i koja je stupila na snagu 1. novembra 2008. godine. Tom prilikom je naglašeno da je Crna Gora jedna od prvih država koja je ratifikovala ovu Konvenciju.

Članovi GRETA delegacije su podsjetili da se Crna Gora nalazi u trećem krugu evaluacije implementacije Konvencije koji je počeo 21. juna 2019. kada je GRETA dostavila Ministarstvu unutrašnjih poslova Evaluacioni upitnik u kojem je akcenat na žrtvama trgovine ljudima, pristupu pravosuđu i efikasnim pravnim lijekovima za žrtve trgovine ljudima. Nakon toga, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 24. oktobra 2019. usvojila Odgovore na upitnik koji su dostavljeni Izvršnom sekretarijatu GRETA-e.

Članovi GRETA delegacije su naglasili da je važno da borba protiv trgovine ljudima bude na političkoj agendi, jer je veća vjerovatnoća da se žrtvama trgovine ljudima obezbijedi zaštita i da se počinioci ovog krivičnog djela adekvatno kazne.

Tokom sastanka su postavljena sledeća pitanja:

- Kako se u Crnoj Gori, na nivou političke agende, posmatra fenomen trgovine ljudima?

- U kojoj mjeri se Odbor za ljudska prava i slobode bavio ovim pitanjima i kakvi su zaključci Odbora sa sjednice na kojoj su praćene aktivnosti nadležnih organa u borbi protiv trgovine ljudima?

- Da li postoje planovi da se izmijeni Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja s obzirom da je propisano da će se primjenjivati nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji?

- Da li u novom Zakonu o radu postoje odredbe koje su relevantne za trgovinu ljudima?

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je naglasio da Skupština Crne Gore, pored zakonodavne uloge, ima važnu kontrolnu i nadzornu ulogu kojoj se posljednjih godina posvećuje sve veća pažnja. Odbor, shodno svojoj nadležnosti, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, preduzima kontinuirane aktivnosti na praćenju stanja u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, počev od prvog sastanka sa GRETA delegacijom iz novembra 2011. Naglasio je da je Odbor u kontinuitetu pratio aktivnosti nadležnih državnih organa na rješavanju položaja raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori i da je organizovao brojna kontrolna saslušanja na tu temu, ali i posjete kampu Konik radi direktnog uvida u položaj ovih lica. Zahvaljujući posvećenosti nadležnih državnih organa, uz podršku međunarodne zajednice i u partnerstvu sa državama porijekla, Crna Gora je u velikoj mjeri uspjela da trajno riješi status raseljenih i interno-raseljenih lica, što je prepoznato i od strane Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope. Takođe, najavio je da će Odbor 19. marta 2020. posjetiti Centra za prihvata u Spužu, kako bi se poslanici uvjerali u način postupanja prema licima smještenim u Centru, uslove koji su im obezbijedjeni i aktivnosti koje se preduzimaju na planu zaštite njihovih ljudskih prava.

Predsjednik Odbora je naglasio da je Crna Gora tranzitna zemlja, a ne zemlja porijekla ili krajnje destinacije po pitanju trgovine ljudima. Tokom ljetnjih mjeseci, posebno na primorju prisutna je eksploatacija djece koja se najčešće bave prosjačenjem. Ocijenio je da je zakonodavstvo kojim je regulisana ova oblast dobro, ali veću pažnju treba posvetiti implementaciji zakona i zaštiti žrtava trgovine ljudima.

Članovi GRETA delegacije su informisani da je Odbor u decembru 2019. na sjednici u proširenom sastavu razmotrio Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024. sa Akcionim planom za 2019. Tim povodom Odbor je donio Zaključak (u 12 tačaka) koji je dostavio Kolegijumu Predsjednika Skupštine, na upoznavanje i nadležnim organima na realizaciju. Odbor je pozdravio donošenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima u kojoj je akcenat stavljen na preventivno djelovanje. Konstatovano je da Crna Gora ima inovativne propise i politike, koji joj daju priliku da u borbi protiv trgovine ljudima preuzme vodeću ulogu u regionu. Naglašeno je da je iz Akcionog plana za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu realizovano 97% aktivnosti. Predstavnici GRETA-e su informisani da je Odbor pozdravio formiranje Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima, čime je realizovana preporuka specijalne izvjestiteljke UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom Marije Gracije Đamarinaro, saopštena nakon njene posjete Crnoj Gori iz novembra 2019. Odbor je izrazio očekivanje da će rad ovog Tima i postupanje po Standardnim operativnim procedurama za identifikaciju žrtava doprinijeti povećanju proaktivnog djelovanja u ovoj oblasti i preporučio Vladi da usvoji i implementira ove procedure u svim institucijama u čijoj nadležnosti je identifikovana problematika trafikinga. Takođe, Odbor je pozdravio donošenje, od strane institucije Ombudsmana, Protokola o postupanju sa djecom uključenom u život i rad na ulici na području Crne Gore i njegovo potpisivanje od strane svih institucija zaduženih za njegovu primjenu. Na sjednici Odbora je najavljeno da će Vlada Crne Gore uskoro preduzeti aktivnosti na otvaranju licenciranog specijalizovanog skloništa za žrtve trgovine ljudima, što je Vlada već uradila i Ministarstvo rada i socijalnog staranja javnim pozivom odabralo je „Institut za socijalnu i obrazovnu politiku“ da razvije socijalnu uslugu pružanje smještaja žrtvama trgovine ljudima za 2020. godinu, što će Ministarstvo finansirati u iznosu od 40.000 eura. Takođe, Vlada je obezbijedila potrebna sredstva da se ovaj servis kontinuirano finansira i dodatna sredstva u iznosu od 250 eura po korisniku da se participira u troškovima održavanja Skloništa.

Kada je riječ o mogućoj izmjeni Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja, Predsjednik Odbora očekuje da Vlada Crne Gore razmotri to pitanje. Takođe, pojasnio je da je za razmatranje Predloga zakona o radu nadležan Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje.

Predsjednik Odbora je informisao sagovornike da će Odbor, u saradnji sa UK Human Trafficking Foundation, tokom 2020. godine organizovati Međunarodnu radionicu na temu: „Saradnja evropskih parlamentaraca u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana“ koja je bila planirana za 9/10. oktobar 2019. godine, ali je zbog dešavanja u britanskom Parlamentu odložena.

Članovi GRETA delegacije su saopštili da su posjetili Sklonište za žrtve trgovine ljudima i upoznali se sa načinom na koji funkcioniše. Ocijenili su da je osnivanje Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima za pohvalu, što je urađeno po preporuci GRETA-e. Ukazali su da se ranije identifikacija žrtava trgovine ljudima dešavala tek kada policija počne istragu, a sada se ta identifikacija ne veže sa istragu krivičnog djela. Za pohvalu su planovi za regionalno povezivanje parlamenata u borbi protiv trgovine ljudima, što je naglašeno i u preporukama Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope iz januara 2020.

Članovi Delegacije su najavili da će rasprava o preliminarnom izvještaju koji se odnosi na Crnu Goru biti u junu ove godine i da će država moći da dostavi komentare, a usvajanje finalnog izvještaja očekuje se do kraja 2020. godine.

Na sastanku je zaključeno da uspješna borba protiv trgovine ljudima podrazumijeva multisektorski pristup i intenzivnu saradnju svih nadležnih organa.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković